

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELOS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Béke vagy harc?

Minden politikus ezt a kérdést adja fel magának: béke lesz vagy harc? A béketárgyalások még folyamatban vannak, de már-már megszakadófélben. Ennek dacára mindenkiben él még a remény, hogy végre mégis béke lesz. A kormány és pártja igen furcsán értelmezi a béke fogalmát. A béke volta-képpen azt jelenti, hogy mindkét fél közeledik egymáshoz, a kormány azonban — dacára, hogy igazán sarokba van szorítva — úgy értelmezi a békét, hogy az ellenzék adjon meg mindent, ellenben a kormány nem hoz semmit. Az ellenzék engedje a véderőjavaslatokat keresztül, a választójog reformját azonban bizza Tisza Istvánra.

Ma már mindenki tisztában van azzal, — kezdve a legszélső szociálistától gróf Tisza Istvánig — hogy Magyarország kulturális haladása és gazdasági fejlődése az általános választójog megalkotásától, az igazi népparlament behozatalától függ. Tudva ezt, az ellenzék nem tehet egyebet, mint hogy a véderőreform és az általános választójog között junktimot állít fel, hogy a terhes katonai reformok ellenében legalább az igazi népparlamentet biztosítsa és a nép igazi uralmát, akaratának érvényesülését a jövőben lehetővé tegye.

Ezzel szemben a kormány azt akarja, hogy az ellenzék simán engedje keresztül a katonai javaslatokat, a kormány pedig majd csak valamikor terjessze be a választójog reformjáról szóló javaslatokat, a minek tervezetét, alapfeltételeit, egy grófokból álló értekezlet dolgozza ki, amelyben Tisza István gróf praesideál. Hogy attól a választójogtól, a melyet Tisza István alkot meg és az irányát ő szabja meg, mit várhatunk, mindenki tisztában van. Mit várhatunk a választójog terén Tiszától, a ki a népjogok legádázabb ellensége? A választójog reformjára nézve azonban a kormány semmiféle garanciát nem nyújt, csak ígéretet. A kormány ígéreteinek értékét mindenki ismeri. Hiszen a kilences bizottság programját már vagy egy évtizede ígéretik és még mindig csak a papíron van. Mennyivel inkább fogják huzni-halasztani az általános választójog megalkotását, a mi a mai kormány és pártja uralmának megszűntét jelenti.

A ki így akar békét, — az nem akar békét. De nem is akart a kormány komolyan békét. Ma már egyre világosabban mutatkozik az a feltevés és egyre alaposabb az a gyanu, hogy a kormány azt a tiszteletre méltó és nemes intencióból fakadó békeakciót, a mit a Ház érdemes elnöke: Berzeviczy Albert hazafias aggodalmak hatása alatt megindított, alattomos célokra akarta kihasználni. Azt akarta a kormány, hogy a tárgyalás közben éket verjen a küzdő tábor közé, hogy a választójog

kérdésén a függetlenségi pártokat összevesztse. Arra számított, hogy sikerülni fog Justh Gyulát pártjával szembe állítani, vagy, mint az újabb politikai szótár mondja: „Justh Gyulát izolálni”. A mennyiben ez nem sikerül, akkor a két függetlenségi pártot, a fegyvertársakat összevesztetni.

A kormány a saját és pártjának jelleméről vett mérték után azt gondolta, hogy a függetlenségi párt, mi-helyt a hatalom birtoklását kilátásba helyezik neki, feladja programját, cserbehagyja a párt vezérét, a ki a tárgyalások elején mindjárt átlátott a szítán és az egyik konzervatív értekezletre el sem ment.

A számos csalódás között, a mi a kormányt érte, ez szintén előkelő helyet foglalhat el. Vegye végre tudomásul a kormány, hogy nem politikai kalandorokkal van dolga. Tudják meg végre, hogy a függetlenségi párt nem közke-reseti társaság, a mely a koncert min-dig feladja az elvet, hanem ideális célokért önzetlenül küzdő tábor, mely át van hatva Kossuth hajos eszméitől.

Az általános, egyenlő és titkos választói jog nélkül béke nincs! Mivel pedig ennek a kormánynak és pártjának a lete ettől függ, el lehetünk rá készülve, hogy megakadályozza — legalább egyelőre, a mig bírja azt. Tehát áll a harc vagy jön újra a nemzet itélete. És erre kell nekünk készülnünk. Népgyűlésekkel, felolvasásokkal, érte-kezetekkel kell a választó polgároknak megmagyarázni a küzdelem nagy horderejét, a választójog kiterjesztésének nagy fontosságát. Össze kell tartani a függetlenségiakat, akkor azután jöhet majd a kormány bűnös pénzével, páln-kájával, csendőreivel, — az eszme győzni fog.

Székelyek csalója.

Az „ágyra járó” vezér-igazgató szerepél.

Fennebbi cím alatt a kolozsvári „Ellenzék” táviratban közölte, hogy Katonai Belát, előbb az Első Székely Házipari Országos Szövetkezet, később pedig a Központi Házipari Szövetkezet igazgatóját a budapesti államrendőrség letartóztatta.

A fővárosi lapok is egyetértéssel foglalkoztak e furfangos szabólegény kis játékaival. Csúls, sikkasztás, szélhámosság s más ezekhez hasonló kifejezések keretében em-lékeztvén meg a tényleg nagy kaliberű alak viselt dolgairól.

Minket, kik — sajnos — oly közelről ismerjük ezt a furcsa alakot, egy cseppet sem lepott meg a lapok súlyos érvekben gazdag tudósítása. Azt is egészen természetesnek találtuk, hogy Sándor László, az államrendőrség kapitánya, felelősségre vonta az „ágyra járó” vezérigazgató uraságot.

Sőt inkább azt csodáljuk, hogy négy hosszú esztendőn keresztül, miképen volt lehetséges a közönség jóhiszeműségét oly körmonfont raffinéiával kihasználni? Ho-

gyan tudta behálózni az egész Erdély gróf-jait, báróit, fő- és alispánjait, tanfelügyelőit s ezek kontójára, tiszteletre méltó nevével nemcsak Erdélyt, de az ország déli és más vidékeit is!?

Nem tudjuk e percben, vajjon az államrendőrség a szélhámos alakot letartóztatta-e, vagy nem? Azt azonban állítjuk, hogy másokat, kik éhségük csillapítására egy kiflit el-tulajdonítottak, mert nyomorultan elpusztulni nem akartak, már sokkal előbb a hüvősrre tettek.

Ez a furfangos szabólegény pedig négy év előtt Marosvásárhelyről kiindulva; Szová-tán, Parajd községben, később Székelyud-varhelyt és legutóbb Budapesten tartva meg-álló helyet, végig pumpolta az országot tet-szős, sokat mondó, de végeredménykép: a nesze semmi, fogd meg jól-ra min-denütt alá szállott szélhámosaggal, és ez — úgy látszik — nem bűn.

Négy év előtt is uton-utfélen azt álli-totta, a mivel ma is mindenkit bolondít, hogy a népboldogító szövetkezetet most szervezi.

Ez az örökös most szervező, önmagá-nak igen okos. Hiszen az ő célja nem más, mint az örökös szervezés. Az alapszabályo-kat időről-időre úgy állapította meg, hogy a beiratási, illetve szervezési 3, 4, 5, illetve 6 koronás-díjak egyedül és kizárólag az ő (Ka-tonai Béla) tulajdonai, — még pedig elszá-molás kötelezettsége nélkül. Ez sarkalja őtet az örökös szervezésre. E célja érdekében aztán minden lehetőit elkövetett. Annýira bá-torodott, hogy még Amerikából is egy teljes milliót szándékozott beszívni. De hát ott már jobban értik a csiziót, mint erre, nálunk felé... Lépre nem mentek.

Tanfoiyamok felállítását ígerte határidőre szeltében-hosszában, de tanfolyamokat nem tartott.

Nekünk és másoknak is úgy tetszik, mint-ha az ország illetékes körei gyönyörködne-nek abban, hogy ez a furfangos szabólegény-ből felkapott vezérigazgató, miképen szipo-lyozza az amugyis szegény, nyomorgó népet.

Számtalan panasz, feljelentés gyűlt össze már imitt-amott a hitóságoknál. Mindenki érzi, tudja, hogy visszaélések történnek. De azért az „ágyra járó” uraság tovább szervez és buzgón vasalja be a díjakat — elszámó-lás kötelezettsége nélkül — a saját telhetet-len zsebe javára.

Ezeket így látva és tudva, végtelenül csodálkozunk, hogy — habár önös célokból — csak a közel mulban is akadt nálunk pártfogók olyan kaszinói tagok, köz-szereplő egyének közül valók, kik egy képzelt sére-lem címén más, tisztességes embert a töm-lőc fenekére szeretnének juttatni. Akadt sajtó, mely pirulás nélkül engedte a hazug ragal-makat szélnek, csakhogy kollégáját kisebb-nek láttassa. Az önzetlenség e páratlan meg-nyilvánulása, még az emberbaráti érzést is sáros lábakkal taposó e kollégiális példa, igazán megható és azokra, kik ezt tették, nagyon jellemző. A páratlanul itélő közvé-lemény részére pedig nagyon tanulságos eset.

Furcsa társadalmi és közéleti viszonyok is vannak nálunk. Akik megbélyegezve nem voltak, nincsenek, azokat igyekeznek lerán-

tani, sárba tiperui. Bizony utálatos az állat az emberben s ez többé-kevésbbé sportszerűen szerepel nálunk.

Hiányzik az erkölcsi magaslaton álló vezér, ki felebaráti szeretettől áthatva, megálljt tudjon parancsolni a fenevadaknak.

Hova vezet ez az állapot? Mikor szűnik meg már az embervadászat?

Ilyen körülmények között aztán igazán nem csoda, ha az emberek elszöknek és békésebb, emberszeretőbb tájra vágyódnak... Hiszen ha az igazság, a becsületesség, a tisztesség, az emberbaráti szeretet mellett való küzdelem épen a vezető körök előtt bűn; a gazság, az álnokság, mások alaptalan üldöztetése, sőt még a jóhiszemű emberek szipolyozása is érdem, akkor Jézus Krisztusnak fölösleges volt érettség meghalnia, mert nincs, aki példáját, emberszeretétét nálunk kövessé...

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a család szélhámos a begyült részvények árát, mintegy 50,000 K-t elköltötte és az államrendőrség letartóztatta a ritka jó madarat.

Tanfelügyelői változás.

Nem lep meg senkit vármegyénkben az a hír, hogy ismét új tanfelügyelő kerül vármegyénkbe, mert egy évtized óta alig egy-két évig maradt nálunk minden tanfelügyelő. Mégis a mostani tanfelügyelő változáskor akaratlanul is arra az ohajtásra térünk: vajha már nekünk is olyan tanfelügyelőnk jönne, mint a milyen más vármegyéknek van! Maradna itt huzamosabb ideig. Ismerné meg a vármegye minden zugát, keresné meg azokat a hiányokat, bajokat, amelyek pótlására, orvoslására szorulnak s teljesen biztos helyi ismeretekkel használná fel tudását, képességeit arra, hogy vármegyénk kulturális előhaladásán dolgozzék. Egy-két év alig elég arra, hogy a vármegyét megismerje egy tanfelügyelő; csak azután jöhetne az igazi munka.

Rhédei János volt kir. tanfelügyelőnk igazi buzgalommal igyekezett megismerni a vármegyét. Fáradhatatlan buzgósággal, igazi ügyszeretettel dolgozott. Két évet meghaladó munkálkodása nem maradt nyom nélkül a vármegyében. Csak egy pár pillantást kell vetni a 'ankerületre s mindjárt szembeötlő, hogy az ő idejében 10 állami iskola szervezetett 14 tantervvel, 6 áll. kisdóvoda 7 óvónővel, 6 községben modern áll. iskolai épület, 3 községben áll. kisdóvodai épület biztosítása, számos iskolai épület jókarba hozása. Az ő idejére esik az „Udvarhelyi Népnevelés” vármegyei tanügyi lap létesítése, ugyancsak az Udvarhelyvármegyei Népnevelési Egyesület újja ébredése, valamint az iskolán kívüli oktatás fellendítése. Érdemei közé kell számítanunk azt is a távozó kir. tanfelügyelőnek, hogy az állami és községi iskolákat egységes tantervekkel látta el, megalapozta az iskolákban a művészeti tárgyak és a kézügyesítő oktatást, felkarolta a tanító-ság erkölcsi és anyagi érdekeit, a tanítóegyesületi élet fokozására minden lehetőt elkövetett. Az ő munkásságára vezethető vissza az is, hogy a kir. tanfelügyelő hivatalnak előtte 4 tagja volt, most pedig hatra emelkedett. Egy szóval eredményes munkát végzett. A tájékozódás, helyi ismeretszerzés nehézségein hamar túl volt.

Minden ténykedéséből kiérzett, hogy igazi szakember, aki nem csak pontosan adminisztrált, hanem a legkisebbnek látszó ügyeknek is mélyre hatolt. A népoktatás apostolaként dolgozott fáradhatatlanul.

És most, amidőn megy, akik munkásságát, a munkásságával elért eredményeket ismerjük, nem állhatunk meg szótlankul, hanem elismeréssel és köszönettel búcsuzunk tőle.

Az érkező új tanfelügyelőt azzal üdvözljük, hogy jöjjön közénk szeretettel és elhatározással, amilyen szeretettel és reménnyel mi várjuk, Legyen ő állandó tanfelügyelőnk. Hisszük, hogy a reménységünkben nem fogunk csalatkozni.

3637—911. tf. szám alatt kelt és lapunk szerkesztőjéhez címezve kaptuk s közöljük a távozó tanfelügyelő búcsúját, melyben vármegyénk közönségétől így búcsuzik el:

Búcsúszóvok.

A m. kir. vall. és közokt.-ügyi Miniszter ur Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye népoktatásának vezetésével méltóztatott engem ki-tüntetni.

Ezen ok miatt a szép Udvarhely vármegyétől, hol 27 hónapot töltöttem, rövid időn belül meg kell válnom.

Ez a válás reám nézve rendkívül nehéz lesz, mert lelkem egész melegségével szerettem meg e vármegye regényes bérceit, bájos völgyeit, áldott jó népét s azokat, kik a jó népnek szellemi, erkölcsi, anyagi téren vezetői.

A válás pillanatában hálás szívvel, könnyező szemekkel gondolok azokra, kik az életet itt reám nézve oly kedvessé, oly felehetellenné tették.

Ohajtánék mindnyájukkal kezet szorítani és előszóval mondani el, hogy nehéz és fájó az elválás; de mert ezt nem tehetem, ezen az uton mondok mindenkinek szívből szakadó Isten hozzádot, kérve, hogy nagybecsű emlékezésükből ne száműzzenek. Én lelkem tábláján magammal viszem mindazoknak képét, kik jóakaratuknak, szeretetűknek, barátságuknak kedves jelével csak egy percre bár megajándékozni kegyesek voltak.

Székelyudvarhely, 1911. okt. hó 24-én.

Rhédei János.
kir. tanfelügyelő.

Irodalmi harc — a székelyekért.

Felelet Dr Szádeczky Lajos egyetemi tanár urnak: „Még egyszer a csiki székely krónikáról” című akadémiai székfoglaló felolvasására.

E címen nemsokára egy 70—80 oldalra terjedő alapos, talpra esett cáfolat fog megjelenni Jósza János főgimn. tanár tollából. A kis mű célja az lesz, hogy alaposan kimutassa Dr Szádeczky L. egyetemi tanár urnak a székely történelem „leghivatottabb” (?) megírójának kinos csúrés-csavarásait, tudatos és nem tudatos ferítéseit s a székely történelem ismeretében való járatlanságát és fölületességét, végre-valahára fölnyitja székely testvéreink százados álomba merült szemét s megmutassa nekik, hogy kik és minő hozzáértéssel és „jó” indulattal akarják „megcsinálni” a székelyek történetét.

Én, ki a megjelenő kis művet még kéziratban voltam szerencsés olvashatni, mondhatom, hogy Jósza kollégám megbecsülhetetlen szolgálatot tett fájának és faja történetének. Dr Szádeczky Lajosnak nagyképszerűsítő, de igazságokban szűkölködő, „csipkelődésekkel telt”, de ürességtől és hangzatos frázisoktól és anekdotáktól kongó akadémiai székfoglalójában nincs az a krónika-ellenes pont, melyre Jósza legtárgyilagosabban, a legmegdönthetetlenebb argumentumokkal meg ne adta volna a kegyelem-dőfést.

Erre a kis terjedelmű, de nagy jelentőségű füzetre hívom fel nagyérdemű székely testvéreink, különösen pap társaim és a tanítói kar figyelmét s kérem, hogy amint a multban törhetlenül ragaszkodtak dicső őseink nemzeti hagyományainkhoz, úgy mi se legyünk árulói, vagy a mi mindegy: megvetői, hanem minden ellenséges törekvést szorítsunk vissza! Hiszem, hogy: „még nem fajult el a székely vér”, hiszem, hogy nem nézzük majd összetett kezekkel, hogy legszentebb emlékeinket mint akarják élve eltemetni s azért hiszem azt is, hogy egy szívvel-lélekkel fogunk Jósza tanár ur mellé csatlakozni s nem engedjük multunkat beszennyezni, vagy meghiusítani.

A mű ára 1 K lesz! Vegye meg mindenki, aki tud még fájáért lelkesedni s adja át másoknak is, hadd lássa, hadd olvassa azt mindenki: népünk története ezt megérdemli! A kinek különben módja van hozzá, ne sajnálja azt az 1 K-t, hisz kevés az egész s aztán segít a szerzőnek a kinyomtatás költségeinek fedezésében és vesz érte sok

igazságot s cifra tragédiát: midőn a székely történelem kis Dávidja agyonsújtja az igazság parittyájával az elbizakodott s az akadémia tekintélyének páncéljába öltözködött nagy hangu óriást.

Tekintettel a kinyomandó füzetek számára, kérem székely testvéreimet, különösen pap társaimat, hogy egy egy lev.-lapon minél előbb tudassák velem v. a szerzővel megrendelő szándékukat.

A legmélyebb tisztelettel:

Botár Gáspár

áll. főgimn. tanár, Szamosujvár.

Színes képek.

Hogy beszélnek a magyarok Amerikában.

Amerikában szakadt véreink, úgy ahogy, török csak az angolt. Viszont a magyar diskurzusba belevegyítik az angol kifejezéseket. Egy levelező a következő mulatságos párbeszédet közli, melyet magyaroktól hallott Amerikában: „Halló, Májka!” (Szervusz Miska!) „Halló Stif!” (Szervusz Pista!) „Vacumere, Májka?” (Mi bajod, Miska?) „Én nem tudom, tegnap vótam big básznál s azt mondta hónap finiselhetem a zsábot, de példát egy gárdem penit se kapok”. (Bevégezheti a munkát, de fizetést egy centet se kap.) „No csak én puncolhatnék leftet, blek ájt lapna tőle s megemlegetné a big sztíket!” (Csak ő üt-heine oda neki balról, megkékülne a szeme és megemlegetné a menykövet!) „Liszen, Májka, láttad az én lédimet?” „Zsöszt in di tájm, itt gyön!” (Épp itt jön!) „Halló, misz!” „Halló Májka, halló Stif!” Hát megukat mikor látni?” „Vell, csak itt is meggyöttünk, hanem mondja, hol vette ezt a neisz kótót?” (Szép ruhát.) „Csak vettem valahol. Hi-hi-hi... Hát azt hiszi, hogy kaptam? Az Hyent nem adják ingyen”. „Liszen, misz Álesz, (hallja csak, Örzse) mikor gyön ki velünk Bet Bies-re fürödni?” „Majd ha veszek béting szutot!” (Fürdőruhát.) „De mink szeretnénk, ha máma sur gyönne!” (Biztosan.) „Ugyan ne báde-rozzanak, az mégis csak absolute, ahogy maguk az embert siettetik”. (Ne izgassanak, hisz abszurdum stb.) „Ha nem gyön, gud báj dir, mi elvókolunk a Ferihez és átmegyünk az ajlandra!” (Pá, ni elsőfálunk a hajóhoz és átszállunk a szigetre.) „Gud báj! Szólong!” (Pá, viszontlátásra!)

HIREK.

— **A főispánt operálni fogják.** Haller János gróf főispán — mint már említettük — súlyos betegségben fekszik Homoródhévízen. Orvosi vélemény szerint — vakbélgyulladás kinozza és közelebbről operáltatni fogja magát. Dr Obert segesvári orvossal.

— **Vadásztársasági közgyűlés.** Folyó hó 21-én este 6 órakor tartotta az „Udvarhely-megyei Vadásztársaság” fontos közgyűlését, melynek egyik tárgya volt a társaság feloszlása felett való határozás. Az egyesek által hirlapilag is nagy hangon hirdetett feloszlás azonban nem következett be, mert az állítólagos 25—30 tag helyeit mindössze kettő akadt, aki a feloszlás mellett szavazott. Így a nagyközönség megtévesztésére szánt hirlapi közleményekben, frázisokba burkoltan összehordott valótlanosság sorozata — hála a társasági tagok józan, korrekt judiciumának — nem érte el remélt hatását, s az „Udvarhely-megyei Vadásztársaság” — részben új tisztviselő kart alakítva — újból a béke jegyében fordult. A társaság ügyészévé választott Dr Váró Zoltán, intézővé Kassay Ákos, választmányi tagokká Szabó Gábor főszolgabíró, Wágner Henrik, Bocz Endre és Kelemen János. Az elnök és a választmány többi tagjai a régiék maradtak.

— **Halálozás.** Derzsi János földbirtokos, községi képviselő és presbiter e hó 25-én, életének 68-ik, boldog házasságának 48-ik évében elhalt Kányád községben, hol álta

lános részvét mellett a ref. temetőbe helyezték örök nyugalomra e hó 27-én. Feleségén szül. Kovács Lidian kívül gyermekei: Derzsi Domokos, Dezső, Juli és János ref. tanító, valamint széleskörű rokonság gyászolja.

— **Meghívó.** A székelyudvarhelyi ref. kollégium 1911. október hó 31-ikén délelőtt 11 órakor az intézet nagytermében reformációi emlékünnepeket rendez, melyre a t. szülőket és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja. Az ünnepély műsora: 1. „Erős várunk...” Éneklés a gyülekezet. 2. Ima Mondja Biró Sándor vallásnár. 3. Guch: Hymnus. Előadja az ifjusági énekhar. 4. Fohászkodás, Berzsényitől. Szavalja Adorján Gyula VIII. o. t. 5. Emlékbeszéd a reformáció 394-ik évfordulóján. Tartja Gönczi Lajos igazgató. 6. Beethoven: C. moll. Vonós négyes. 7. Bocskay, Kozma Andortól. Szavalja Reich Gyula VIII. o. t. 8. Gyülekezet éneke.

— **Gazdajúság a papok ellen.** A Magyar Lobogó, melyet Szabó István orsz. képviselő szerkeszt s mely a Kisbirtokos Szövetség és a kisczardapárt hivatalos lapja, legutóbbi számában feltűnést keltő cikket közöl, amelyben a lelkészekről — felekezetre való tekintet nélkül — így ír: „Ha a katonának nem szabad politizálni, mert a katona politizálása veszélyt rejt magában, úgy kétszeresen veszélyes Magyarországon a papok politizálása, amikor egyik része Rómából, a másik Romániából, a harmadik Csehországból, Németországból kap parancsokat, utasításokat”. „A ti romboló munkátok, amellyel a nemzet testét vallásfelekezetek szerint iparkodtok széttepedni, nemcsak a krisztusi tanokkal ellenkezik, de hazafiság tekintetében is erős kifogás alá esik. Tudjátok hova fog vezetni ez a ti munkátok? Vagy egy iszonyú Szentbertalan éjhez, vagy a ti elűzetéseitekhez, vagy a nemzet és haza romlásához. Vegyetek csak példát más országokról, ahol pedig nem volt ily sokféle mesterségesen egymás ellen szított vallásfelekezet és nemzetiség, mint a mi hazánkban. Innét fenyegeti a magyar államiságot, a magyar faj fölényét a legnagyobb veszedelem. A lelkészek munkája a legnagyobb hatóerő arra, hogy a magyar nemzet teste nem csak vallásfelekezeti ségek, hanem nemzetiségek szerint is széttepedjék és a magyar államiság az egyes nemzetiségeknek nem faji, hanem mindjobban állami kidomborítása utáni komoly törekvése által veszélyeztessék”.

— **Asztalos műhelyáthelyezés.** Bogyor Gábor előnyösen ismert, pontos és lelkiismeretesen dolgozó asztalos polgártársunk műhelyét a Kossuth utcából Rózsa-utca 10. száma alá helyezte át. Midőn ezt a közönség szíves tudomására hozza, kéri nagybecsű további pártolását.

— **A nap sugarainak felhasználása.** Ma már tisztán áll a tudományban, hogy a nap sugarai mérhetetlen mennyiségű kémiai energiát tartalmaznak és igen foglalkoztatja a természettudósokat a nap energiájának felhasználása. Szembetűnő ez a nagy erő a fényképészetben, a gyógyászatban. Egy ideig a nap sugarait nagy gömbtükrökkel akarták felfogni. A készülék azonban túlköltséges volt. Tényleg el is értek annyi eredményt, hogy gépet tudtak hajtani a nap melege által fejlesztett gőzzel, de a szerkezet költséges volt. Célszerűbb megoldás volt, a mikor a nap melegét hőszigetelő anyagba ágyazott vascsőrendszerrel fogták fel. A csőveken keresztül hajtott víz elpárologott és gőzgép hajtására alkalmas volt. Ujabban Sommerville-ben a nap energiájával elektromos áramot fejlesztettek, a mivel villamoslámpákat világítottak. A kísérlet igen fényesen sikerült. Három estén át világítottak 30 wolfram lámpát. A nap energiáját fémpláncikkal fogták fel. Egyelőre ez az eljárás is költséges, de bizonyosság arra, hogy az eszme életképes.

— **Templomavítás.** Korond nagyközség rom. kath. hívó közönsége gyönyörű templomot épített az erdélyi Státus bőkezű segítségével. A modern építészeti remek alkotását Lohbenschütz marosvásárhelyi építész-mérnök tervezte. A templomot Mikes János gróf, a közelebbiről szombathelyi püspöknek kinevezendő főesperes múlt vasárnap avatta fel nagy ünnepséggel. Mikes grófot a koronadiak lovasbandériummal, mozsárgyú dörgésekkel fogadták. Az ünnepi szent beszédet a főesperes mondotta, melyben hangsúlyozta, hogy az új templomba új lélek, megújult hitbuzgalom kellenek. A szent misét Hadnagy Mihály korondi plebános mutatta be az egek Urának a környékbeli papok részvételével és segédletével. Hála-adó szent mise után közébéd volt, a melyen Mikes gróf a fáradhatatlan buzgalmu plebános nagy tevékenységét lelkes beszédben méltatta. Erre Hadnagy plebános válaszolt és hálás köszönettel emlékezett meg az erdélyi Státus, a kegyelmes püspök és Mikes gróf jóakaró támogatásáról, kik mindnyájan közreműködtek, hogy Korond hitű katolikusa új és fényes épületet emelhessenek Isten dicsőségére. Legyen tehát hála és köszönet, Isten megszentelő kegyelme további működésükön is. Az új templomot jövő év tavaszán fogják felszentelni.

— **A magyarországi németek az új világban.** Magyarországból Amerikába szakadt németnyelvűek szeptember 17-én népgyűlést tartottak Baltimoreben és ez alkalommal a következő határozati javaslatot fogadták el:

„Nekünk, magyarországi németeknek, sohasem volt szándékunk, Magyarországból német birodalmat csinálni, nem is követeltük, hogy németlakta vidéken német legyen a hivatalos nyelv, lévén Magyarországnak ezer évesnél régebbi tradíciója és magyar nemzeti nyelve; már pedig az ország csak közös nemzeti nyelvvel tarthatja fenn magát.

Amikor az iskolai reformtörvény 1898-ban hatályba lépett, felszólították az összes állami, községi és felekezeti tanítókat, hogy egy éven belül sajátítsák el a magyar nyelvet, ami azonban nem jelenti azt, hogy csak magyarul tanítsanak, hanem kötelesek, magyarul is tanítani.

Ezzel a rendelettel a kormány csak azt akarta elérni, hogy valamennyi alattvaló tanulja meg a magyar nyelvet.

Rossznéven vehetjük-e ez a magyar kormánytól?... Nem saját érdekünk kívánja-e, hogy birjuk a haza nyelvét? Vagy tanítsanak és beszéljenek például Zombolyán németül, Nagyikindán szerbül, Valkányban románul?... Hiszen az országot Magyarországnak nevezik!

Itt is idegen országban vagyunk. Senki sem követeli, hogy angolul tanuljunk, mégis mindannyian igyekezünk az ország nyelvét elsajátítani.”

— **A finác mestersége** olyan dolog, a minő épen a legkevesebb ember ért. Ez az oka aztán, hogy lépten nyomon nyakon csipnek és fizettetik a 3—4—5—10, sőt 50-szeresét annak, amit — ha tudtuk volna — igen jól elkerülhetünk vala. Ebben a csodálatos finác-mesterségben nyújt teljes tájékoztatást Puskás Lajos székelyudvarhelyi járásbírósi tisztviselő könyve, mely betűrendben és táblázatosan s általános tudnivalókkal: „A bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok, valamint a m. kir. posta díjszabályzatának kivonata” címmel jelent meg s az ára csak 2 korona. Kapható a nevezett szerzőnél és a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, zenemű, papíros-, író- és rajzszerkesztésében) Székelyudvarhelyt. Ezt a könyvecskét senki sem nélkülözheti és mindenki haszonnal forgathatja. Ákinek ez birtokába juthat, azt a bélyeg és illetékek miatt büntetés nem érheti, mert nincs az a tényleg előfordulható eset, a melyre határozott felvilágosítás ne volna e praktikus könyvben. Hivatalok, ügyvédek, papok, tanítók, községi és körjegyzők, különösen használhatják.

Méhészet.

A méhek élete.

Jelen soraimnak épen az a célja, hogy egy, a jelen évben megjelent méhészeti munkát ismertessék röviden. A munka címe: „A méhek élete”. Id. B. Szabó Imre tollából került ki. Kapható a szerzőnél Ujpest, Széchenyi-utca 7. szám.

A 223 oldalra terjedő mű, a mélynek ára kötve 3 korona, a méh igazi természeti tulajdonságait kutató alapon tárgyalja a szerzőnek hosszú időn keresztül úgy a saját, mint mások megfigyeléseinek alapuló tapasztalatait. Az egész mű egy szerves egész, a lépésről-lépésre haladva, nagy körültekintéssel, az aprólékossáig menő részletezéssel vezeti a méhészt azon munkálatok felé, a melyek a méhesben az év minden egyes részében reá várnak. Az első sortól az utolsóig élvezhető; könnyű stílusa még az olyan embert is magával ragadja, a ki talán soh' se foglalkozott életében méhekkel.

Mindjárt az első olvasás után meglepi az embert az, hogy sokat nem okosodik és a mit mond, azt kézzelfoghatólag is bizonyítja.

Egész ötletszerűleg fejlődik fel a kérdés az emberben, hogy vajjon mindazok, a melyeket Boczonádi e munkában leír, a gyakorlatban is beválnak-e? Mert akkor a méhészt felvirágoztatására vezető út fel van fedezve. Fel van fedezve nem csupán az uri emberekre, hanem az egyszerű falusi székely emberre nézve is.

A mű ugyanis — eltekintve az eddig megjelent méhészeti munkáktól — oly kevésre redukálja a méhes körüli teendőket, hogy bármelyik földmives gazda is, minden szorgos mezei munkája hátramaradása nélkül, nyugodtan elkezelhet egy közepes nagyságú méhest.

A mellett, hogy a szegényebb földmives nép is — a kinek kaptárra nem telik pénze — az ő kasaiban — a melyeket téli időn saját maga is meg tud fonni — eredményesebben méhészkedhessék, bemutatja, hogy a kasos méhészet miképpen kezelhető a legcélszerűbben.

Az egész mű a Boczonádi-rendszeren épül fel, a melynek alapja a tágas, jól készített, felső kijárónylású, egészséges levegőjű méhlekás és a méheknek az ebben való természet szerint való kezelése.

Bármilyen módon is méhészkedjék valaki, ezen művet — a melyet csak Sötér Kalmánnak hatalmas kiterjedésű 2 kötetes munkája: „A méh és világa, mulja felül — csak haszonnal forgathatja. —

A terjedelmes munka a bevezető rész után VII. fejezetre oszlik. Az elsőben felsorolja a különböző formájú kasokat s végül a gömb, illetőleg a gomba alakú kast állítja elének, mint a melyik a legjobban felel meg a méh természetének. Hogy pedig (II. f.) a méhészt évről évre a kasból kénevezés nélkül is kapjon szűz mézet, a kas alá helyezendő tgyámollal és a méheknek az abba való lefejtésével ismerteti meg.

Tárgyalja (III. f.) a kaptár különböző formáját, a jó kaptár kellekeit, a méheknek abban való kezelését, betelelését a legpróbb részletekig, sok gyakorlati példára hivatkozva. Utasítást ad (IV. f.) arra, hogy hová és miképpen helyezzük el kaptárainkat, milyen (V. f.) kijárónylásokat alkalmazzunk s azt miképp szűkítsük vagy nagyítsuk s végül (VI. f.) a méhésztetre vonatkozó általános ismeretek tárházát tárja elének, hogy aztán (VII. f.) az egyes hónapokra kijelölt munkálatok leírásával megkönnyébbítse a méhészt munkáját.

Igen hasznos és helyes dolgot cselekszik tehát minden méhészt, a kinek figyelmét nem kerülheti ki ezen munka. Erdemes és elkerülhetetlen könyv arra nézve, a ki méhei után jövedelmet is akar látni. Magam is félttem tőle, a mig ki nem próbáltam az ott leírt tapasztalatokat, de most már áldom az Urat, hogy hozzájuk férhettem.

Vidéki méhészt.

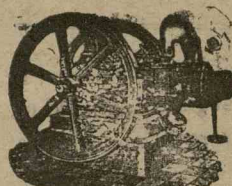
Betegh Pál

„CLIMAX“
nyersolajmotor.

Legolcsóbb, legbiztosabb tüzemű. Versenyképes árak
Elsőrangú minőség. Több ezer referencia

Pénzt
takarít meg!

Bachrich és Társa
motorgyári fióktelep

Budapest V/41 Szabadságtér 17 sz.

(Tözsdepalota)

Telefonsz. 71-01. Sürgönyc. CLIMAX

Csomagpapír kilószámra kapható
a lap kiadóhivatalában Kossuth-u.
31. sz.

B O R!

**Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi borságykeres-
kedőné.**

a legjobb minőségben, nagy választékban és legolcsóbb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

**FOGORYOS
PERL**

JÓZSEF Amerikai Dentist Székelyudvarhelyre megérkezett. — Rendel: naponta d. e. 9—12 és d. u. 2—5 óráig a BUDAPEST-szálló 1. sz. a. Tartózkodás néhány napig.

9248—1911. tkv. szám.

Hirdetmény.

Agyagfalva községre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztével, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve a §-oknak az 1889. XXXVIII. t. c. 5 és 6 §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15 §-a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. XVI. t. c. 15 §-b) pontja alapján történt törlessek érvénytelenségét kimutathatják, evegből törleszi kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte

tan indított törleszi kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2., hogy mindazok, akik az 1886. évi XXIX. t. c. 16 és 18 §-ainak esetében ide értve, az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak: írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt, vagyis 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert e meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3., hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog árnyának az 1889. évi XXXVIII. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi május hó 4-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltja után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a menjenben azokhoz egyszerűsített egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetüket a telekkönyvi hatóságnál tehetnek.

A királyi törvényszék, mint kereskedelmi bíróság

Székelyudvarhely, 1911. évi október hó 17-én.

Gyarmaszy Ferenc s. k.

kir. törv. széki bíró.
kiadvány hiteleű:

DÓSA kir. telekkönyvvezető.

**Névjegyek
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések**

ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői munkák
kialakítását izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnék

Betegh Pál

villamos tüzemre berendezett
könyvnyomdát és könyv-
kötő-intézetet Székely-
udvarhelyt, Kossuth-utca
sz. 31. alatt.

Védjegy: „Horgony“.

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótléka

egy régióknak bizonyult háziszere, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult községnyél, oszlónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. A csomagokban K—80, K1.40 és K2.—
és ügyszólt minden gyógyszerárban kapható. —
Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroslánhoz“,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

AZ UDVARHELYMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
SZÉKELYUDVARHELY, fiókok: Székelykeresztúr és Oklánd
üggykörébe a **törlesztéses (amortizációs) kölcsönök**
adását is felvette.

Bekebelezett ingatlanokra **5000—30000 koronáig**
terjedő kölcsönöket nyújt 15, 18, 23 és 32 évi,
félévenkénti törlesztések mellett, **6 százalékos kamatozással.**

Bővebb tájékoztatást Székelyudvarhelyt a fő-, Székelykeresztúrt és Oklándon
a fióktételek nyújtanak.

6992—911. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906. évi július 6-án 14114. sz. alatt kiadott rendeltetése, hogy az oklándi kir. járás bíróság, mint telekkönyvi hatóság, a hozzá tartozó Ége község telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. 19. az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése rendelik, az 1892. XXIX. t. c. 16-ikban szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatottassék.

E célból a helyszíni eljárás s nevezett községben 1911. évi december hó 1-én fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhívom mindazokat, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadott előterjesztést kívánnak tenni, hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határidő kezdődő eljárás folyamata alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekelezésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírássra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az úton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve hogy törlesztési engedély nyilvánítsa vegyett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenkező esetben a helységmentesség kedvezményéről elesnek.

A kir. járásbíróság mint tkvi hatóság,

Oklánd, 1911. okt. 17-én.

Dr. Földes s. k.

kir. bíró.

A kiadvány hiteleű:

Wermescher

kir. telekkönyvvezető.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát
a „Székely Udvarhely“ ben.

Stoch Cognac gyógyszer

Garantált valódi
borpárlat. I. Zsése
a legszigorúbb
ellenőrzés mel-
lett történik.

**Gamis és Stoch
Barcola.**

A töltés és du-
gaszolás Bécsben
a cs. kir. vegyészeti
állomáson
történik s min-
den egyes palack
az állomás be-
jegyzőjével van
ellátva.

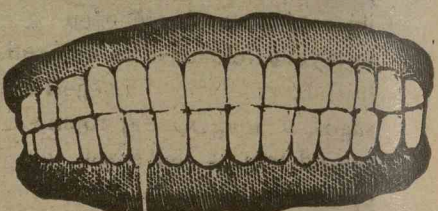
Mindenütt kapható

Hamisításról védve van.

Élvezgők és pe-
csétnyomók min-
denféle kivitelben
gyári áron pontosan
hibátlan szövegezés-
sel kaphatók „Szé-
kely-Udvarhely“ ki-
adóhivatalában (Be-
tegh Pál könyv- és
papírkereskedésé-
ben) Székelyudvar-
helyt. Vidéki megren-

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Könnyen megszokható és rágásra
alkalmas fogsor a fogsoroként 5 K
Fogtömések cement alapon 4 K
guttapapírral 3 K, ezüst am. 4 K
arany am. 6 K, por-
cellán alapon 6 K. Fájdalom nél-
küli fog- és gyökérhúzás (érzéstel-
lenítve) 2 K. Fogtisztítás 4 K.

Szájpadlás nélküli műfogak, n. m. arany-
os fogak fogkoronák és aranyhídman-
kák megállapodás szerint. — Miután a vá-
ros állandó közterhet viselő polgára va-
gyok, főtörökvésem a szolid, pontos és jó
munka, a melyért szavatosságot vállalok.

Reményi Frigyes fogtechnikai-
szájpadlás
nélküli műfogspeciálista Székelyudvar-
helyt, Kossuth-utca 26. szám a.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob,
rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szá-
márhurut, agy-, tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vese-
máj-, lép-, hólyag bajok, skrófula közsvény, esuz, nyavalya-
törés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység,
vizekórás, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy
mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-
len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.

E. — tekintélyes orvosok ajánla-
tára — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
3 korona. Kapható:

**Betegh Pál kiadónál Székelyudvar-
helyt és valamennyi könyvkereskedésben.**